

LISTY

skřítko Lískáčka

pro rodiny s dětmi

List 39/2018 - květen

Líska

Lískáčkovo
květnové
téma:

Motýlí zázrak

Co nás čeká:

- **Velké housenkové pátrání** (pro děti od 3 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita venku, délka dle potřeby)
- **Domácí chov motýlů** (pro děti od 4 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita uvnitř i venku, délka dle potřeby i několik týdnů)
- **Motýlí restaurace** (pro děti od 5 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita uvnitř, cca 60 minut)

Příběh
s Lískáčkem:

Jak zachránili housenky

Byl konec května a sluníčko pěkně hřálo. Tomáš s Jitkou si právě hráli na dvorku, když se otevřelo okno do kuchyně. Z okna vykoukla babička. „Děti, běžte mi natrhat trochu kopřiv. Dám vám je do polévky,“ zavolala na děti. „Kopřivu? To se jí?“ divil se Tomáš. „To víš, že ano. Jen je běžte natrhat a uvidíte. Ale berte jen pěkné mladé lístečky,“ poučila děti babička a zmizela v kuchyni.

„To se jednoduše řekne, nasbírejte kopřivy, ale kde je najít,“ povzdechl si Tomáš. Raději by si dál hrál a pro kopřivy se mu nechtělo. „Ale Tomáši, vždyť rostou vzadu u kompostu. Minulý týden ses o ně popálil,“ připomněla Tomášovi Jitka. „Máš pravdu. Tam jich bylo. Tak jdeme, ať si můžeme zase hrát,“ odpověděl Tomáš.

Když přišli ke kompostu, zjistili, že na kopřivách jsou zvláštní černé housenky. „Jitko, podívej se, jaké ošklivé housenky. A co s těmi kopřivami provedly. Mají listy samou díru,“ řekl Tomáš a ukazoval na housenky. „Ale vždyť nejsou ošklivé,“ bránila housenky Jitka. „Jsou. Jsou celé černé a mají divné ostny,“ nedal se Tomáš. A už se děti začaly hádat. Jejich hádku zaslechl Lískáček. Šel se podívat, proč se hádají. Chvilí děti pozoroval a pak řekl: „Mně se taky líbí. A až budou dospělé, to bude krása.“ „Krása? Takové ošklivky,“ divil se Tomáš a nevěřícně si housenky prohlížel. „Uvidíš za pár dní. Budou z nich krásní motýli,“ vysvětloval Lískáček. Děti si housenky ještě chvíli prohlížely. Pak rychle natrhaly lístky kopřiv babičce do polévky a utíkaly zpět za babičkou.

Odpoledne přišla bouřka a vichřice. Vítr se proháněl po dvoře, lomcoval dveřmi a trhal listy z větví stromů. Děti seděly za oknem a dívaly se na tu spoušť. „Co asi dělají housenky na kopřivách? Ten vítr je tak silný, že by je klidně mohl někam odnést,“ vzpomněl si na housenky Tomáš. „To asi ne. Ale můžeme se na ně pak jít podívat,“ navrhl dětem Lískáček.

Když bylo po bouřce, utíkali rovnou ke kopřivám. Už z dálky viděli, že jsou celé mokré a poválené. Housenky nikam neodletěly, ale popadaly na zem. Dětem bylo housenek líto. Dlouho se radily, jak by jim mohly pomoci. Nakonec se rozhodly, že jim najdou nový domov. „Ale kde?“ zeptala se Jitka. „Musíme jim najít nové kopřivy,“ řekl Tomáš a rozběhl se na zahradu. Chvilí to trvalo, ale nakonec našly pěkné kopřivy za kůlnou. Tam byly kopřivy schované a vítr je nepovalil. Všechny housenky posbíraly a přenesly na nové kopřivy.

Každý den se pak chodily dívat, jak se housenkám daří. Housenky pomalu rostly a tloustly. Děti měly radost, že se housenkám dobře vede. Jednoho dne ale housenky nenašly. „Kam se poděly? Proč nám utekly? Nebo je někdo snědl?“ přemýšlely děti. „Ale ne. Podívejte se pořádně,“ vybídl děti Lískáček. Děti si pořádně kopřivy prohlížely. Za chvíli Tomáš zvolal: „Podívejte se, tady na tom listě něco visí.“ „Ukaž. Co to je?“ chtěla vidět Jitka. „To je jedna z těch ztracených housenek,“ odpověděl Lískáček. „Tohle? To přece nevypadá vůbec jako housenka. Spíš jako divně stočený list,“ odporoval Tomáš. „Počkej zase pár dnů a uvidíš. Je to kukla a v ní se housenka změní na motýla,“ vysvětloval Lískáček. Děti kukel našly mnohem víc. Na kopřivy s kuklami si daly pentličku, kterou si vyptaly u babičky. Takhle sem mohly chodit každý den a nemusely dlouho hledat, kde kukly jsou. Po pár dnech našly kukly prasklé a prázdné. Motýli už vyletěli. Na záhoncích s kvetoucími kytičkami začaly poletovat hnědé babočky.

Lískáčkovo
bádání:

Velké housenkové pátrání

Věk: od 3 let ve spolupráci s rodiči

Místo: venku

Pomůcky: atlas motýlů s housenkami, zápisník, tužka, pastelky

Motivace: Děti se každé ráno chodily dívat na kopřivy, a pozorovaly housenky, jak pěkně rostou. Časem housenky vyrostly a proměnili se v kukly. Nakonec z nich byli krásní motýli. Ale ne každá housenka se promění v krásného motýla. Z některých housenek se stanou nenápadné můry.

Postup:

Najít housenku není nic jednoduchého. Housenky se často schovávají a některé i maskují, aby je náhodou neobjevil pták či jiný nepřítel, a nedal si je k obědu. Na jaře a začátkem léta můžete v přírodě najít velké množství housenek, a tak je jejich hledání trochu jednodušší. Musíte se ale pořádně dívat. A co vlastně bude vaším úkolem? Vyradte do okolí a snažte se odhalit co nejvíce nenápadných housenek. Housenky si můžete nafotit nebo namalovat a pak doma v klidu zkusit určit, komu daná housenka patří.

Trocha teorie ze života housenek:

Housenky (nebo-li larvy) motýlů se po celou dobu intenzivně živí na živné rostlině a překotně rostou. Během svého vývoje svou velikost znásobí několikanásobně. K vůli takovému rychlému růstu se housenky často svlékají. Vývoj housenky od vylíhnutí z vajíčka až po zakuklení může trvat i několik dní, měsíců i let.

K intenzivnímu krmení housenkám pomáhají kusadla. Díky nim se mohou živit rostlinami, zbytky rostlin, mrtvím dřevem nebo mohou být i masožravé. Dospělci pak mají pouze sosák a sají nektar z květů.

K pohybu housenkám slouží tři páry nohou, které jsou umístěné v přední části těla, a panožky, které mají na zadečku.

A jak je to s tou krásou? U motýlů často platí, že z krásné housenky bude soumravný či noční můra. A platí to i naopak. Z ošklivé housenky nakonec vyleze pěkný motýl.

Lískáčkův
pokus:

Domácí chov motýlů

Věk: od 4 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř i venku

Pomůcky: velká sklenice, víčko s dírkami nebo síťka s gumičkou na zakrytí sklenice, hlína na dno sklenice, větší větvička, stále čerstvá živná rostlina (kopřiva), kelímek s vodou na vložení kopřiv (aby nezvadly), housenky babočky, rosídko

Motivace: Chcete také vidět, jak se z housenky postupně stává motýl. Můžete zkusit chovat housenky baboček. Jsou to zpravidla černé housenky s výrůstky, které běžně naleznete na kopřivách. Na chov jsou nenáročné, ale dospělce určitě vypustíte do volné přírody.

Postup:

1. Nejprve si připravte sklenici, kde bude chov probíhat. Sklenici pořádně vymyjte od nečistot. Na dno dejte vrstvu hlíny, do které zapíchnete větev tak, aby byla do prostoru a housenky na ní mohly zavěsit své kukly.
2. Jakmile máte pro své housenky nachystané „bydlení“, můžete vyrazit ven a hledat kopřivy s housenkami. Housenky bereme rovnou i s rostlinou, na které je najdeme.
3. Po příchodu domů housenky rychle ubytujeme v připravené sklenici. Vnitřek trochu porosíme (dáváme pozor, abychom housenky neutopily)
4. Housenkám pravidelně dáváme čerstvou potravu (podle toho, o jaký druh se jedná). Babočky jsou na kopřivách. Proto jim budeme dávat kopřivy.
5. Jakmile se housenky zakuklí, již nedáváme novou potravu. Sklenici stále rosíme, ale opatrně.
6. Housenky se líhnou z kukly za cca 2 – 4 týdny. Dospělé motýly si prohlédneme a pustíme na svobodu.

Doporučení

Při chovu housenek je dobré si dělat poznámky o průběhu chovu. Můžete třeba do tabulky každý den zaznamenávat přibližnou velikost housenek, nebo si zkusit odhadnout, kdy se vám vylíhnou dospělí motýli.

Trocha teorie ze života motýlů:

Motýli patří mezi hmyz s proměnou dokonalou. To znamená, že při jeho vývoji se dokonale promění (mládě nepřipomíná dospělé). Proměna dokonalá má několik fází. Úplně na začátku je vajíčko. Ty dospělí motýli kladou na různá místa na živné rostliny. Je jich velké množství.

Z vajíček se po 1 – 3 týdnech vylíhne housenka. Ta nejprve sní obal svého vajíčka a pak se začne živit hostitelskou rostlinou. U některých druhů motýlů housenky produkují vlákna velmi podobná pavoučím. Za pomoci těchto vláken budují housenky velká hnízda, kde se housenky po určitý čas shromažďují. V těchto hnízdech jsou chráněné před většinou nepřátel a také snáze přežijí nepřízeň počasí. Jakmile povyrostou, hnízdo opouští a dále už se starají jen samy o sebe.

Jakmile už je housenka dostatečně velká, nalezne si místo, kde se zavěsí a zakuklí. V kukle se housenka změní na motýla. Vývoj v kukle trvá přibližně 2 – 4 týdny. Nakonec z kukly vyleze hotový motýl.

Lískáčkovo
tvoření:

Motýlí restaurace

Věk: od 5 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř (nejlépe dílna) nebo venku

Pomůcky: **Květináč – krmítko:** lepidlo, víčko od mléka, nůžky, tvrdý karton A4, oboustrannou lepicí pásku, pastelky, ruličku od záchodového papíru; **Pítko pro motýly:** plastovou misku pod květináč, provázek, nebozízek, kamínky

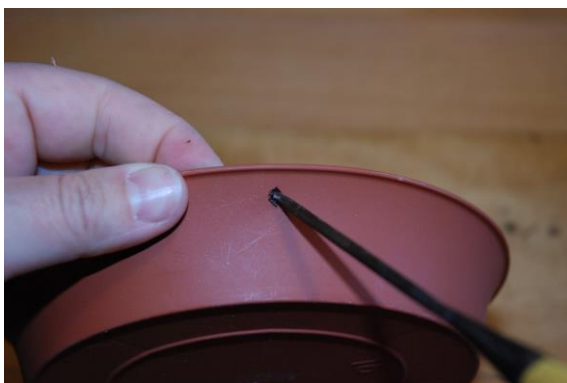
Motivace: V horkých dnech můžeme motýlům na naší zahrádce či zahradě pomoci

Postup:

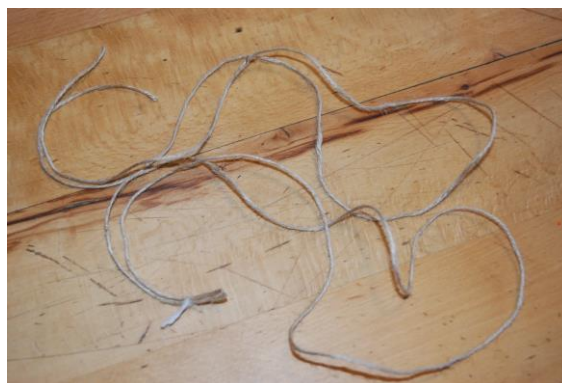
1. Připravíme si plastovou misku pod květináč, lepidlo, provázek, nebozízek, víčko od mléka, kamínky, nůžky, tvrdý karton A4, oboustrannou lepicí pásku, pastelky, ruličku od záchodového papíru.
2. Začneme s **pítkem pro motýly**. Vezmeme si plastovou misku pod květináč a ve čtyřech místech v boční stěně si vyznačíme, kde budeme nebozíkem vrtat díry.

3. Nebozískem opatrně vyvrtáme jednotlivé otvory.

4. Ustříháme si dva stejně dlouhé provázky.

5. Provázky provlékneme otvory do kříže.

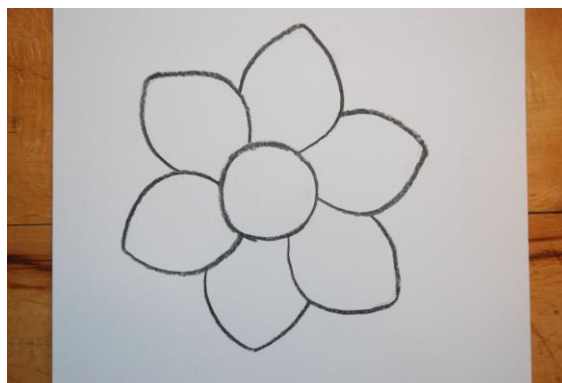
6. Nejprve konce provlečených provázků svážeme. Poté všechny provázky natáhneme směrem nahoru a uvážeme suk tak, aby byla miska vyvážená a rovně visela.

7. Nakonec do pítka vložíme kameny, nalijeme čerstvou vodu a pověsíme v zahradě.

8. Teď vyrobíme krmítko. Na bílý papír velikosti A4 si nakreslíme květinu.

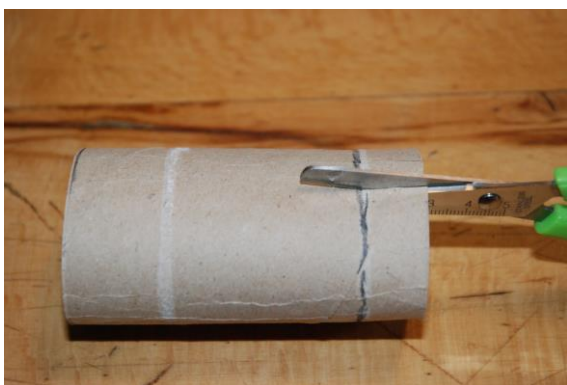
9. Květ vybarvíme pestrými barvami.

10. Vybarvený květ vystříháme.

11. Teď si nachystáme stonek květiny. Na ruličce si od okraje označíme cca 2 cm široký pruh. Poté pruh nastříháme nužkami cca po 1 centimetru.

12. Nastříhané kousky ruličky vyhne, polepíme vrstvou lepidla a přilepíme ze spodu na kytku.

13. Do středu květiny přilepíme kousek oboustranné lepicí pásky.

14. Z pásky sundáme vrchní část a přilepíme víčko od mléka.

15. Utrhneme si kus vaty, který namočíme do cukrové vody.

16. Namočenou vatu zformujeme do kuličky a vložíme do středu.

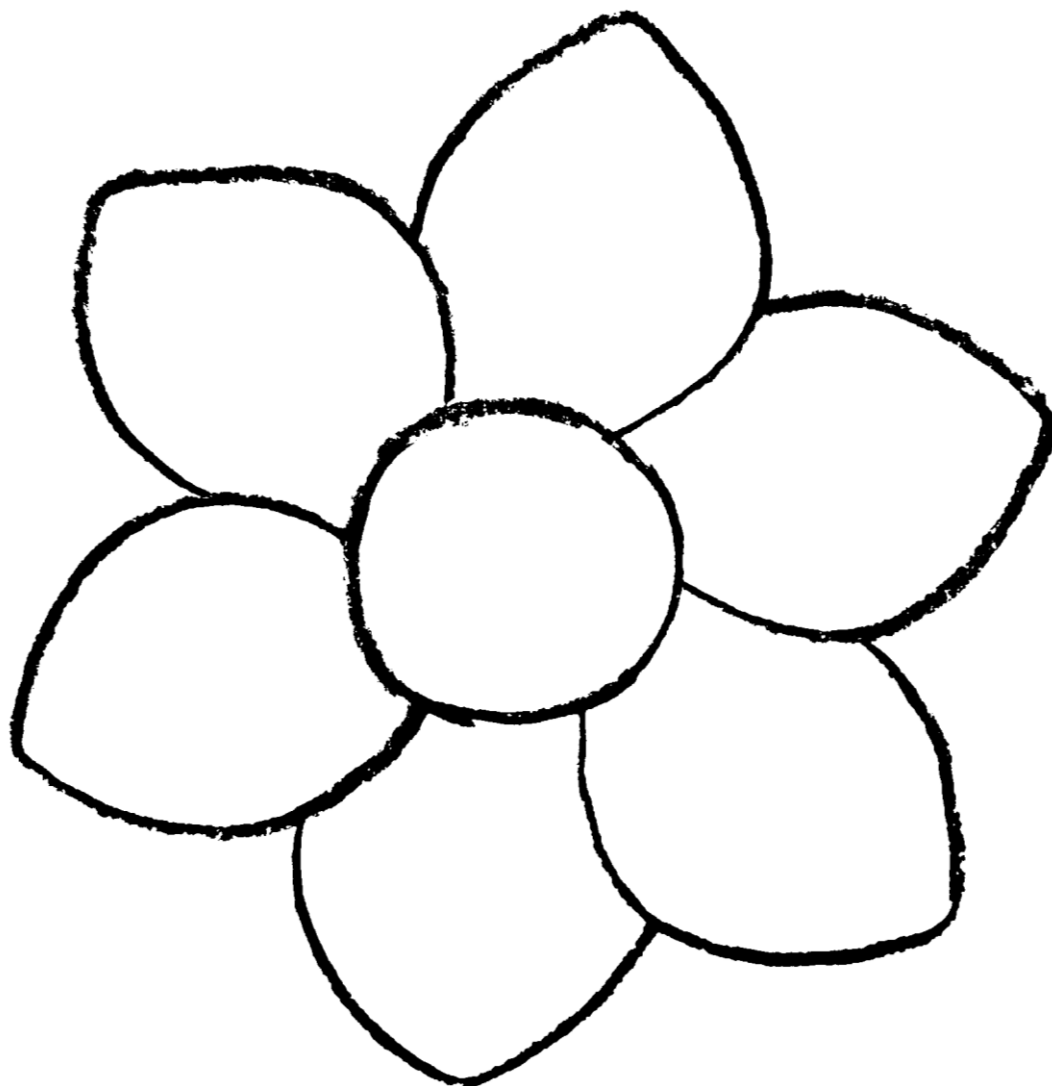
17. Hotovou květinu umístíme v zahradě nebo na balkoně.

Cukrová voda: Pro motýly do krmítka je třeba připravit vhodné krmení. Cukrovou vodu pro motýly připravíte tak, že smícháte vodu s cukrem v poměru 10:1. Abyste měli jistotu, že se cukr správně rozpustí, směs zahřejte. Nedávejte motýlům do vody cukru více, mohli byste jim ublížit.

Tip: Životnost květiny můžete prodloužit jejím zalaminováním. Květinu nemusíte pokládat na zem, ale můžete ji do ruličky navléct na kolík nebo větvičku.

Šablona na květinu:

Pochlub
se Lískáčkovi:

Jak to dopadlo?

Stalo se vám něco zajímavého? Chcete se ještě na něco zeptat? Pište Lískáčkovi na adresu Liskacek@post.cz. Už se moc těší. A také nám můžete napsat, jaké téma byste v našich listech uvítali.

Lískáčkovo
opakování:

Zkuste si odpovědět

- Jak se říká proměně, kterou při svém vývoji motýli prodělávají?
- Na které rostlině najdeme nejčastěji babočku?
- Kde ve svém okolí můžete najít housenky?
- Co potřebuje housenka, abychom ji mohli chovat doma?
- Jak se říká motýlům, kteří létají večer nebo v noci?
- Zkus vyjmenovat alespoň tři druhy motýlů?
- Jak můžeme pomoci motýlům?
- Co se dává do motýlího pítka?

Sestavila: Lenka Pavelčíková
odborná spolupráce: Iva Koutná